

A. Skreczko, B. Gruzewski, *Nauczanie religii i postawy katechetów Wileńszczyzny*

Warszawa – Białystok – Wilno 2008, s. 104

Współcześnie, mocniej niż kiedykolwiek, podkreśla się świadomość wolności i godności człowieka. Niestety, wielokrotnie błędnie jest kładziony znak równości między pojęciem wolności a pojęciem nieskrępowania i niezależności. Suwerenność osoby jako wolnego podmiotu praw i odpowiedzialności jest fundamentem oraz źródłem wszelkiej innej suwerenności. Powyższa teza jest przecież konsekwencją chrześcijańskiej wizji człowieka, który właśnie jako osoba realizuje swoją wolność i godność przez dobrowolne akceptowanie wartości. Jednak istota wolności człowieka najwyraźniej jest widoczna wówczas, gdy człowiek oddaje siebie drugiej osobie lub wartości służącej dobru innych ludzi.

Kształcenie, przygotowywanie i formacja katechetów jest jednym z najważniejszych i najpilniejszych zadań Kościoła, aby jak najlepiej przygotować tych, którzy są odpowiedzialni za misję głoszenia słowa Bożego. Świadomość tej misji zakłada podejmowanie stałej, ciągłej i systematycznej formacji pedagogiczno-katechetycznej. Formowanie katechetów zmierza do ukształtowania ich osobowości – twórczej, dojrzałej, dialogicznej i zdolnej do wspólnotowej pracy szkolnej i katechetycznej. Ich odpowiednia formacja jest dużym gwarantem odpowiedniego w przyszłości wypełnienia powierzonych im zadań w Kościele. Korzysta ona zarówno z teologii, jak i z pedagogiki, bowiem rola nauczyciela czy katechety w procesie wychowania ucznia jest najważniejsza. W wychowaniu osoba wychowuje osobę: wychowawca wychowuje ucznia.

Katecheta szczególną uwagę winien zwracać na modlitwę, która jest szkołą dla jego ludzkich sił i w której uczy się on – na wzór Jezusa – jakim winien być człowiekiem, chrześcijaninem i wreszcie jakim winien być katechetą. Katecheta i katechizowany winni mieć świadomość, iż dzięki modlitwie, czy to wspólnotowo-liturgicznej, czy osobistej, komunikują się z Chrystusem, pogłębiając z Nim więź, swoją wiarę, wzrastając i doskonaląc się w niej. Powinni mieć też świadomość, że Chrystus także komunikuje się z nimi, jeśli tylko do Niego się zwracają. Jednocześnie Ojciec Święty Jan Paweł II podkreślał, że „ostatecznym celem katechezy jest doprowadzić kogoś nie tylko do spotkania z Jezusem Chrystusem, ale do zjednoczenia, a nawet głębokiej z Nim zażyłości” (CT 5), zatem po pierwsze: nie może tej relacji osobowej zabraknąć w katechezie, a po drugie: niezbędny jest olbrzymi wysiłek, który należy włożyć w uformowanie katechety i katechizowanego, by ten dialog osobowy między nimi oraz między nimi i Bogiem rzeczywiście zaistniał.

Z tych między innymi powodów należy z uznaniem odnieść się do propozycji przygotowania książki *Nauczanie religii i postawy katechetów Wileńszczyzny* autorstwa ks. prof. Adama Skreczki i mgr. Bogusława Gruzewskiego, która wpisuje się w ten kierunek troski Kościoła. Książka składa się z *Wykazu skrótów*, *Słowa od redakcji*, *Wstępu* autorstwa dr Elżbiety Młyńskiej, *Wprowadzenia*, trzech rozdziałów, *Zakończenia*, *Bibliografii* (podzielonej na: I. Źródła; II. Dokumenty kościelne; III. Literaturę przedmiotu; IV. Literaturę pomocniczą) oraz *Aneksu* zawierającego kwestionariusz.

W rozdziale pierwszym: „Katecheta w Kościele współczesnym i w szkole” znajdziemy zaprezentowaną bardzo szeroką panoramę rozumienia i określeń katechety – w nauczaniu Magisterium Kościoła i widzianego jako jednego z nauczycieli w gronie pedagogicznym, ale jednocześnie będącego chrześcijańskim wychowawcą, którego wyróżnia świadectwo wiary. W drugim rozdziale: „Teologiczne i psychologiczne inspiracje do badań osobowości oraz postaw katechety” zostały szczegółowo omówione osobowe cechy katechety, które wpływają na jakość katechizowania, ale jednocześnie także cechy dojrzałej i niedojrzałej religijności. W trzecim, ostatnim, rozdziale: „Badanie socjologiczne postaw katechety oraz ocena katechezy / lekcji religii”, jako logiczna konsekwencja i rozwinięcie pierwszych dwóch teoretycznych rozdziałów, zostały przedstawione badania własne: cel, problem, strategia oraz analiza otrzymanych wyników badań – zgromadzona w poszczególnych grupach tematycznych: wymiar i ukierunkowanie postaw religijnych, zaangażowanie religijne katechetów, religijność w wymiarze personalnym, stan i perspektywy nauczania religii oraz katechezy i wreszcie fundamentalne miejsce religijnych wartości.

Należy podkreślić dużą staranność Autorów w przeprowadzeniu i prezentacji wyników analiz, co świadczy o ich rzetelności naukowej, ale także o doświadczeniu. Cieszą wyniki badań, które ukazują obraz samego katechety, jak i jego formacji, przygotowania i zaangażowania w dzieło głoszenia Ewangelii. Napawają olbrzymim optymizmem ukazane właściwie efekty edukacji i formacji katechetów w Wilnie, które Autorzy wyartykułowali i zgromadzili w trzech hipotezach: 1. Katecheci angażują się w życie religijne; 2. Religijność katechetów wpływa na ich hierarchię wartości; 3. Katecheci z odpowiedzialnością i zaangażowaniem wypełniają swoje obowiązki.

Przygotowane opracowanie jest wynikiem poszukiwań naukowych ks. prof. A. Skreczki i mgr. B. Gruzewskiego. Swoim charakterem oraz sposobem prezentacji spełnia kryteria pracy naukowej. Jest dziełem opartym na odpowiednio dobranym materiale źródłowym i dokonany przy zastosowaniu właściwych metod. Są to teksty obejmujące ogrom materiału i świadczące o sumienności w kompozycji, widzianej zarówno całościowo, jak i w szczegółach redakcyjnych. Nawet w jakimś sensie mogą być rozumiane jako swojego rodzaju przewodnik w kształtowaniu postaw katechetów, a jednocześnie mogą przyczynić się do

ukierunkowania dalszych badań i formułowania wskazań w ramach podjętej problematyki. Kompetencje Autorów oraz przystępny język publikacji pozwalają sądzić, że lektura może być pożyteczna dla ludzi interesujących się szeroko rozumianą problematyką kształcenia i formacji katechetów oraz stanem i jakością nauczania religii na przykładzie Wileńszczyzny – od naukowców, przez katechetów, pedagogów, duszpasterzy, aż po rodziców. Właśnie między innymi uwzględniając teoretyczną jak i praktyczną stronę omawiana publikacja jest godna polecenia.

Ks. Józef Stala